

РЕШЕНИЕ

№ 536

гр. София, 31 октомври 2024 г.

В И М Е Т О Н А Н А Р О Д А

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, трето наказателно отделение, в публично съдебно заседание на деветнайсети септември през две хиляди двайсет и четвърта година в състав :

ПРЕДСЕДАТЕЛ: КРАСИМИРА МЕДАРОВА
ЧЛЕНОВЕ: КАЛИН КАЛПАКЧИЕВ
НИКОЛАЙ ДЖУРКОВСКИ

при секретаря НЕВЕНА ПЕЛОВАи с участието на прокурора.....ДАНИЕЛА МАШЕВА..... изслуша докладваното от съдия КАЛПАКЧИЕВ к.н.д. № ... 379... по описа за ... 2024 год. и, за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационното производство е образувано на основание чл. 346, т. 1 НПК по касационни жалби на адвокат Б. – защитник на подсъдимия М. Г., адвокат М. – защитник на подсъдимия С. Г. и на адвокат К. – повереник на частните обвинители А. Т. – К. и Д. К. против решение № 35 от 6.03.2024 г., постановено по в.н.о.х.д. № 2/2024 г. по описа на Пловдивския апелативен съд, НО, 3. въззивен наказателен състав.

С касационната жалба на защитника на подсъдимия М. Г. се релевира касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 3 НПК. Поддържа се, че наложените от въззивния съд наказания на неговия подзащитен са явно несправедливи, като счита: че съдът е приложил неправилно материалния закон като е приел, че деянието е извършено при форма на вината самонадеяност, като се е отклонил от очертаните в чл. 11, ал. 3 НК елементи на законната дефиниция; че не е налице в съзнанието на дееца представа за непосредствената възможност за настъпване на общественоопасните последици, както и не е предвиждал настъпването на вредите, които той погрешно да е вярвал, че ще предотврати; че неправилно апелативният съд е приел острия завой като предвидимо препятствие; че в съзнанието на дееца не е съществувала представа към момента на преминаването през завоя за скоростта, с която може да извърши безопасно маневрата; че е налице противоречие в мотивите по въпроса за субективната страна – л. 21 от мотивите; че въззивната инстанция е омаловажила наличието на съпричиняване от страна на починалата, която е била без поставен обезопасителен колан; че съдът е negliжирал целта на предприетото от подсъдимия управление на автомобила, а именно да се даде възможност на починалата да намери обхват на мобилния си телефон и да разговаря с майка си; че въпреки приетите от апелативния съд множество смекчаващи отговорности обстоятелства не е определил наказанието му при условията на чл. 55, ал. 1 НК; че незаконосъобразно въззивният съд е

приложил мярката по чл. 67, ал. 3 НК по време на изпитателния срок без за това да е имало искане от прокурора или частните обвинители във въззивните жалби. В жалбата се отправя искане за изменение на решението на апелативния съд в частта за наказанието, като на основание чл. 58, ал. 4, вр. с чл. 55, ал. 1, т. 1 НК се намали наказанието под предвидения в закона минимален размер или алтернативно се определи наказание в минимален размер при условията на чл. 58а, ал. 1 НК, което да се отложи с минимален изпитателен срок по чл. 69 НК, както и да се отмени наложената пробационна мярка.

С касационната жалба на защитника на подсъдимия С. Г. се релевира касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 3 НПК. Поддържа се, че наложените от въззивния съд на неговия подзащитен наказания лишаване от свобода и лишаване от право да управлява моторно превозно средство са явно несправедливи, като счита: че съдът е приложил неправилно материалния закон като е приел, че деянието е извършено при форма на вината самонадеяност, като се е отклонил от очертаните в чл. 11, ал. 3 НК елементи на законовата дефиниция; че не е налице представа в съзнанието на дееца за непосредствената възможност за настъпване на общественоопасните последици, както и да е предвиждал настъпването на вредите, които той погрешно да е вярвал, че ще предотврати; че съдът на стр. 16 от мотивите приел, че подзащитният му не е предвиждал скоростта, която ще избере неговият син при управление на автомобила, но едновременно с това съзнавал тази принципна възможност; че от данните по делото не се установява подсъдимият да е съзнавал конкретните особености на пътното платно, скоростта за движение на автомобила, непоставянето на обезопасителен колан от починалата по време на движение на автомобила; че в съзнанието на подсъдимия не са били отразени целият комплекс от обстоятелства, свързани с конкретното деяние, за да се приеме наличие на самонадеяност; че неправилно съдът е оценил оказаната реанимационна помощ от страна на подсъдимия като обстоятелство със слаб смекчаващ капацитет; че съдът неправилно не е отчел мотивът за управление на автомобила от сина на този подсъдим; че съдът е обсъдил незадълбочено справката за предишните нарушения на подсъдимия на правилата за движение по пътищата; че съдът проявил тенденциозност и предубеденост при определяне на наказанието на подсъдимия; че съдът не е изследвал всяко от нарушенията и наложените административни наказания поотделно – периода на нарушенията, настъпилата рехабилитация за всяко от тях и съответно вида на административното нарушение, с оглед оценка за обществената опасност на дееца; че апелативният съд пристрастно определил поведението на подсъдимия като дръзко; че е не оценил значимостта на установените смекчаващи отговорността на С. Г. обстоятелства и в частност наличието на принос на починалата за настъпване на резултата; че не се налага ефективното изтърпяване на наложеното на подсъдимия наказание лишаване от свобода. С жалбата се отправя искане за изменение на въззивното решение в частта за наказанието, като същото се определи при условията на чл. 58а, ал. 4, вр. с чл. 55, ал. 1, т. 1 НК или алтернативно да се намали наказанието до законовия минимум на основание чл. 58а, ал. 1 НК, чието изпълнение да се отложи на основание чл. 66, ал. 1 НК, както и да се отмени или намали размера на наказанието лишаване от право да управлява моторно превозно средство. В допълнение към касационната жалба се навежда касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК. Твърди се, че съставът на апелативния съд е бил незаконен, тъй като били налице основания за отвода на членовете му, поради това, че повереникът на частните обвинители адвокат К. е била дългогодишен съдия в този съд.

В касационната жалба на повереника на частните обвинители се въвеждат и трите касационни основание по чл. 348, ал. 1, т. 1 – 3 НПК. В жалбата се поддържа: че в нарушение на процесуалния закон в процедурата по глава 27, чл. 371, т. 2 НПК въззивният съд е приел съпричиняване на резултата от страна на починалата; че апелативният съд допуснал съществено процесуално нарушение, като не изложил мотиви за това, че подсъдимият С. Г. поел пред родителите на починалата задължение да се грижи за нейната безопасност; че е налице съществено процесуално нарушение, доколкото въззивният съд не е установил механизма на пътно-транспортното произшествие, доверявайки се на заключението на комплексната съдебноавтотехническа експертиза и необсъждайки противоречивите доказателства за начина на получаване на нараняванията на починалата; че въззивната инстанция е приела нови фактически положения за изпадане на починалата от прозореца на автомобила, което е в отклонение на признатите факти по обвинителния акт в процедурата по чл. 371, т. 2 НПК; че е допуснато нарушение на материалния закон и съществено процесуално нарушение с оправдаването от апелативния съд на подсъдимия М. Г. за вмененото му нарушение на чл. 20, ал. 1 ЗДвП; че определените на двамата подсъдими наказания са явно несправедливи, тъй като съдът не е оценил значението на отегчаващите отговорността им обстоятелства, свързани с проявената от подсъдимите самонадеяност; че приложението на чл. 69 НК спрямо подсъдимия М. Г. не е съобразено с индивидуалната и генералната превенция на наказанието – че този подсъдими и преди е управлявал автомобила въпреки липсата на правоспособност, както и зачестилите престъпления по транспорта с тежки резултати; че съдът не е съобразил, че в обясненията си на досъдебното производство подсъдимите опитали да омаловажат поведението си, като излагали неверни твърдения; че доколкото и преди този случай М. Г. управлявал автомобила на баща си, спрямо него е неприложимо условното осъждане. С жалбата се отправя искане за отмяна на въззивното решение и за връщане на делото за ново разглеждане, поради допуснатите съществени нарушения на процесуалните правила, както и за увеличаване на наказанията лишаване от свобода за двамата подсъдими и за отмяна на приложението на чл. 69 НК спрямо подсъдимия М. Г.. Иска се и отмяна на решението в частта за наложеното наказание лишаване от правоуправление за подсъдимия С. Г., защото въззивният съд незаконосъобразно отказал неговото увеличение под предлог, че липсвало такова искане във въззивната жалбата на частните обвинители. Повереникът е депозирал отговор на допълнението към касационната жалба на защитника на подсъдимия С. Г., в който счита за неоснователни доводите за предубеденост и пристрастност на състава на апелативния съд и поддържа доводите си в жалбата си за явна несправедливост на наказанията и за неоснователност на жалбите на защитниците на подсъдимите.

В съдебните прения пред ВКС повереникът на частните обвинители поддържа депозираната срещу въззивното решение касационна жалба. Повереникът възпроизвежда най-общо доводите, подробно развити в касационната жалба, като акцентира върху това, че незаконосъобразно в нарушение на процесуалните правила и материалния закон въззивният съд е приел наличие на съпричиняване на общественотоопасния резултат от починалата, поради непоставяне на обезопасителен колан; че въззивният съд в отклонение от процесуалните изисквания на съкратеното съдебно следствие приел нов факт, а именно, че тялото на починалата е напуснало автомобила през прозореца, а не през купето, както пишело в обвинителния акт; че въззивната инстанция е следвало да отмени първоинстанционната присъда поради противоречие между диспозитив и мотиви в частта за основанието за определяне на наказанието, а не да изменя присъдата в

тази част; че механизмът на причиняване уврежданията на починалата не е изяснен от доказателствата по делото, включително от заключението на комплексната съдебномедицинска и автотехническа експертиза, което е налагало провеждане съдебно следствие, а не на диференцирана процедура; че незаконосъобразно въззивната инстанция е оправдала подсъдимия М. Г. за вмененото му нарушение на чл. 20, ал. 1 ЗДвП; че определеното на двамата подсъдими наказание лишаване от свобода е явно несправедливо, включително отлагането на изпълнението му за подсъдимия М. Г.; че прилагайки чл. 69 НК втората инстанция не е съобщила високата степен на обществена опасност на конкретното деяние, изводима от факта, че този подсъдим многократно е управлявал автомобила, както и зачестилите случаи на тежки престъпления по транспорта; че в тежест на отговорността на подсъдимия С. Г. не било взето обстоятелството, че се опитал да заблуди разследващите органи за причината да предостави ключа от автомобила на сина си; че няма основания по чл. 29, ал. 2 НПК за отвод на въззивния съдебен състав; че жалбите на защитниците на подсъдимите са неоснователни.

Пред касационния съд защитникът на подсъдимия С. Г. пледира за уважаване на подадената срещу въззивното решение жалба, като поддържа изложените в нея съображения. Защитникът заявява: че в обвинителния акт е налице фактическо твърдение за поведение на починалата, което е в причинна връзка с резултата; че доказателствата по делото са безспорни по отношение на възприетия механизъм на деянието и причиняване на съставомерния резултат; че правилно въззивният съд е оправдал подсъдимия М. Г. да е нарушил правилото на чл. 20, ал. 1 ЗДвП, но не е взел това предвид при определяне на наказанието му, както и при индивидуализацията на наказанието на предоставилия управление на автомобила негов баща; че наказанието е несправедливо и съображения за превес на генералната превенция не оправдават неговото ефективно изпълнение; че повереникът е работила дълги години с член на състава на въззивния съд, който следвало да се самоотведе от разглеждане на делото. Отправя искане за изменение на въззивното решение, за да се коригира наказанието, наложено на подсъдимия С. Г.

Защитникът на подсъдимия М. Г. поддържа пред ВКС подадената срещу въззивното решение касационна жалба, както и оспорва касационната жалба на частните обвинители. Защитникът твърди, че факти за съпричиняване са изложени в обвинителния акт, а въззивният съд само правно е квалифицирал тези факти; че починалата е била непълнолетна, а не малолетна към момента на деянието, поради което е имала задължение да си постави обезопасителен колан; че по делото няма доказателства подсъдимият М. Г. да е извършил престъплението при форма на вината самонадеяност; че пред въззивната инстанция не е искано от частното и държавното обвинение налагане на пробационна мярка на неговия подзащитен, поради което иска отмяната ѝ; че въззивният съд не е оценил при определяне на обществената опасност на деянието действителния мотив на подсъдимите за управление на автомобила – да се помогне на починалата да се свърже с майка си.

В съдебно заседание на касационната инстанция прокурорът от Върховната касационна прокуратура изразява становище за неоснователност на жалбите на защитниците на подсъдимите и за частична основателност на жалбата на повереника на частните обвинители. Според прокурора не са налице основания за явна несправедливост на наказанията, съответно за предубеденост на въззивния съдебен състав; основателно е искането на повереника за увеличаване на наказанието лишаване от право да управлява моторно превозно средство на подсъдимия С. Г., защото въззивният съд е направил неправилна фактическа констатация относно съдържанието и обема на оплакването във въззивната жалба

на частните обвинители. Представителят на държавното обвинение счита, че по въпроса за съпричиняването въззивният съд е изложил подробни и убедителни мотиви; че определените на двамата подсъдими наказания са справедливи.

Подсъдимият М. Г. в лична защита и в предоставената му последна дума пред ВКС изразява искрените си съболезнования към родителите на починалата; заявява, че много я обичал и не минава ден без да съжалява за случилото си. Моли да му бъде предоставена възможност да продължи образованието си в чужбина.

Върховният касационен съд, трето наказателно отделение, след като обсъди доводите на страните и провери атакувания съдебен акт в пределите, очертани в чл. 347, ал. 1 НПК, намери за установено следното:

С присъда № 71 от 28.09.2023 г. по н.о.х.д. № 600/2023 г. Пловдивският окръжен съд, НО признал подсъдимия М. Г. за виновен в това на, че 12.08.2021 г., в землището на [населено място], обл. /област/, като непълнолетен, но разбиращ свойството и значението на извършеното и можещ да ръководи постъпките си при управление на моторно превозно средство, като неспособен водач нарушил правилата за движение по пътищата – чл. 20, ал. 1 и ал. 2 ЗДвП, вследствие на което настъпило пътно произшествие и по непредпазливост причинил смъртта на М. К., поради което и на основание чл. 343, ал. 3, пр. 7, б. „б“, пр. 1, вр. с ал. 1, б. „в“, вр.с чл. 342, ал. 1, пр. 3, вр. с чл. 63, ал. 2, т. 2 НК, вр. с чл. 58а, ал. 4 и чл. 54, ал. 1 НК му наложил наказание в размер на две години лишаване от свобода, като на основание чл. 66, ал. 1 НК отложил изтърпяването му за срок от четири години. Със същата присъда подсъдимият С. Г. бил признат за виновен в това на 12.08.2021 г., в землището на [населено място], обл. /област/, при управление и като водач на собственото си моторно превозно средство, нарушил правилата за движение по чл. 102, ал. 1, т. 1, пр. 4 ЗДвП – предоставил моторното превозно средство на лице, което не е правоспособен водач – на непълнолетния си син М. Г. и по непредпазливост причинил смъртта на М. К., поради което и на основание чл. 343, ал. 3, пр. 7, б. „б“, пр. 1, вр. с ал. 1, б. „в“, вр.с чл. 342, ал. 1, пр. 3, вр. с чл. 63, ал. 2, т. 2 НК, вр. с чл. 58а, ал. 4 и чл. 54, ал. 1 НК му наложил наказание в размер на две години лишаване от свобода, като на основание чл. 66, ал. 1 НК отложил изтърпяването му за срок от четири години, а на основание чл. 343г НК му наложил наказание лишаване от право да управлява моторно превозно средство за срок от две години.

С присъдата съдът се разпоредил с веществените доказателства, а в тежест на подсъдимите били възложени направените по делото разноски: всеки от тях е осъден да заплати по 2300.25 лева в полза на ОД на МВР- Пловдив и ОСО при ОП-Пловдив, по 1500 лева в полза на частните обвинители за направените разноски за повереник, както и 5 лева за всеки служебно издаден изпълнителен лист.

По жалби на защитниците на подсъдимите М. Г. и С. Г. и по жалба на повереника на частните обвинители, пред Пловдивския апелативен съд е било образувано в.н.о.х.д. № 2/2024 г., приключило с решение № 35 от 6.03.2024 г., с което на основание 334, т. 3, вр. с чл. 337, ал. 2, т. 1 и т. 2 НПК въззивният съд изменил първоинстанционната присъда като увеличил наказанието лишаване от свобода на подсъдимия С. Г. от две години на три години и четири месеца, отменил приложение на чл. 66 НК спрямо него и на основание чл. 57, ал. 1, т. 3 ЗИНЗС определил първоначален общ режим за изтърпяване на наказанието; намалил изпитателния срок, за който е отложено наказанието лишаване от свобода на подсъдимия М. Г. от четири на три години, изменил основание от чл. 66 НК на чл. 69, ал. 1, вр.с чл. 66, ал. 1 НК; изменил основанията за определяне на наказанието по чл. 58а, ал. 1 вр с чл. 54 НК; оправдал подсъдимите да са нарушили правилото

на чл. 20, ал. 1 ЗДвП; на основание чл. 67, ал. 3 НК постановил спрямо подсъдимия М. Г. през изпитателния срок, за който е отложено наказанието лишаване от свобода, прилагане на пробационна мярка – периодични срещи с пробационен служител, която да се изпълнява за целия изпитателен срок от три години, а на основание чл. 338 НПК присъдата е потвърдена в останалата част.

Касационните жалби на защитниците на подсъдимите М. Г. и С. Г. и на повереника на частните обвинители са допустими – подадени от процесуално легитимирани страни по чл. 349, ал. 3, вр. ал. 1, вр. чл. 253, т. 2 и т. 3 от НПК, в законоустановения от чл. 350, ал. 2 НПК срок, срещу акт, подлежащ на касационна проверка на основание чл. 346, т. 1 НПК.

Разгледани по същество, касационните жалби на защитниците на подсъдимите М. Г. и С. Г. са частично основателни, а касационната жалба на повереника на частните обвинители е неоснователна.

С оглед посочените в жалбите касационни основания, настоящият съдебен състав разгледа първо доводите на защитниците и повереника за допуснати от въззивния съд съществени процесуални нарушения, доколкото наличието им предопределя финалния резултат от делото.

I. По възражението за допуснати съществени нарушения на процесуалните правила

1. В допълнение към касационната жалба на адвокат М. се развиват доводи за пристрастност на съдебния състав на въззивния съд, които се извеждат от обстоятелството, че повереникът на частните обвинители адвокат К. е била в миналото съдия в Апелативен съд – Пловдив, а това, в съчетание с предубеденото отношение на съда, е лишило подсъдимия С. Г. от справедлив процес.

ВКС приема така формулираното възражение на защитника за неоснователно, тъй като е произволно, не се основава на никакви конкретни факти за проявена пристрастност на съдебния състав.

Известно е, че безпристрастността означава липса на предубеждение или пристрастие. За да бъде изпълнено изискването, съдът трябва да отговаря както на субективния, така и на обективния критерий. За първи път критерият е бил формулиран в Решението на ЕСПЧ по делото *Piersack v Belgium* (1982). По делото *Кургианов срещу Кипър* съдът в Страсбург разграничава два вида случаи, при които е възможно да има нарушение на изискването за безпристрастност, а именно такива, при които е налице или „функционално, или лично“ пристрастие. При първата хипотеза се поставя въпросът за това дали „упражняването на различни функции в рамките на съдебния процес от едно и също лице или йерархични или други връзки с друг участник в производството“ повдига основателно съмнение относно обективната безпристрастност на съда. При втория случай въпросът е дали личното поведение на съдия повдига такова съмнение или сочи на действително пристрастие, така че да засяга както обективната, така и субективната безпристрастност. Що се отнася до субективния критерий, въпросът е дали въз основа на фактите може да се докаже, че член на състава на съда „е действал с лично пристрастие“ срещу жалбоподателя – *Hauschildt v Denmark* (1989). По отношение на субективния критерий действа презумпция, че съдията е безпристрастен, „докато се представи доказателство, сочещо обратното“ - *Кургианов срещу Кипър*.

От изложените принципни съображения следва, че тестът за безпристрастност, при прилагане на неговия обективен и субективен критерий, не водят до извод за допуснато съществено процесуално нарушение по делото. Обстоятелството, че в миналото повереникът на частните обвинители е била съдия

в Апелативен съд – Пловдив, не поставя във функционална зависимост съдебния състав по конкретното дело, т.е липсва обективния критерий за пристрастност. Същевременно не са налице дори твърдения от защитата за установени близки отношения между адвокат К. и членовете на съдебния състав. Както се посочи и по-горе субективната безпристрастност се счита за съществуваща докато не се докаже противното. Нито поведението на съдебния състав по време на въззивното производство, нито текстът на съдебното решение дават дори минимален израз на пристрастност или предубеждение.

В този смисъл възражението на защитника на подсъдимия С. Г. за допуснати съществени процесуални нарушения по смисъла на чл. 348, ал. 1, т. 2, вр. с ал. 3, т. 3 НПК е неоснователно.

2. В жалбата на адвокат К. се излагат съображения за това, че в проведената пред съдилищата по фактите диференцирана процедура по глава 27, чл. 371, т. 2 НПК били допуснати съществени процесуални нарушения, които налагат отмяна на въззивното решение и връщане на делото за ново разглеждане.

Фактите по делото, надлежно изследвани от съдилищата в процедурата по глава 27, чл. 371, т. 2 НПК, несъмнено установяват причината за пътно-транспортното произшествие и в частност причинния механизъм довел до настъпване на съставомерния резултат. Основните доводи на повереника на частите обвинители са насочени към оспорване на фактическите обстоятелства за причинния механизъм за смъртта на починалата, в частност за недопустимост на приетия от апелативния съд принос на починалата за настъпване на резултата.

Идентични възражения са направени от частните обвинители в допълнението към въззивната жалба и в хода на съдебните прения пред въззивната инстанция. Във въззивното решение тези доводи на частното обвинение са били обсъдени задълбочено и обстойно – л. 99 гръб – л. 101 от въззивното дело. Апелативен съд – Пловдив убедително е аргументирал, че изложените в обвинителния акт и признати от подсъдимите фактически положения – за причината за настъпване на смъртта на починалата и механизма за причиняване на уврежданията; за това, че починалата не била поставила обезопасителен колан – несъмнено се извеждат и подкрепят от събраните в досъдебното производство доказателства, каквото е изискването на чл. 372, ал. 4 НПК.

Неоснователно се твърди от повереника, че в обвинителния акт не били изложени факти за поведението на намиращата се в автомобила пътничка – на л. 3 от обвинителния акт е прието, че „[като пътник, тя не поставила предпазния колан на седалката си.“ Този факт е признат от подсъдимите в надлежно проведената процедура по съкратено съдебно следствие.

Съвсем различна е хипотезата, в която при липса на фактическа основа съдилищата по фактите приемат съпричиняване на резултата от жертвата или събират доказателства за това в хода на съкратеното съдебно следствие. Според ТР № 1/2009 г. на ОСНК на ВКС, т. 8.1., в принципен план и в процедурата по чл. 371, т.2 НПК съдът може да събира доказателствени материали при условие, че са съвместими с фактологията по обвинителния акт и не внасят съществени изменения в нейните очертания. Допустимата защита на подсъдимия остава ограничена в рамките на признатите фактически положения по обвинителния акт. В тези предели могат да се установяват и противопоставят правопроменящи и правопогасяващи обстоятелства. В този смисъл съдът принципно не може да събира в хода на въззивното следствие доказателства за наличието на съпричиняване от страна на починалото лице, доколкото този факт е несъвместим с фактологията по обвинителния акт. По настоящото дело, обаче фактите за съпричиняване са описани в обвинителния акт, те се подкрепят от доказателствата

в досъдебното производство, съответно така са били признати от двамата подсъдими и поради това няма пречка съдът да ги обсъжда при правната си оценка и при определяне на наказанията.

По отношение на механизма на причиняване на уврежданията на починалата и причината за смъртта ѝ в обвинителния акт, на л. 3 гръб е прието за установено, че „[в процеса на въртене на автомобила, пътуващата на предна дясна седалка М. К., която била без поставен предпазен колан, изхвърчала от купето и паднала извън автомобила. Но в този момент била затисната от падащия на дясната си страна автомобил“.

В мотивите на въззивното решение апелативният съдебен състав детайлно е обсъдил защо тези фактически обстоятелства се подкрепят от събраните в досъдебното производство доказателства:

- от заключението на комплексната съдебномедицинска и автотехническа експертиза на л. 98 – л. 99 от том. 2 на досъдебното производство изрично и без условности се установява, че „[травматичните увреждания по тялото на К. отговарят да са получени при изпадане от лек автомобил с последващо притискане на тялото от дясната странична повърхност на автомобила в областта на главата и горната част на дясна гръдна половина“;

- в същото заключение се приема за установено, че „[въз основа на данните от съдебномедицинското изследване на трупа и липсата на специфични травми от поставен предпазен колан може да се направи извод, че починалата е била без колан, който би могъл да предотврати изпадането ѝ от автомобила и последващо притискане“;

- в протокола за оглед на местопроизшествие – л. 20 – л. 26 от том 1 на досъдебното производство, е отбелязано, че предната дясна врата е била заварена с „максимално свалено стъкло“, което обяснява механизма за изпадане на тялото извън автомобила;

- разпитаните на досъдебното производство свидетели очевидци на обстоятелствата след произшествието и преди пристигане на полицейските органи несъмнено установяват, че тялото на жертвата е било затиснато от дясната странична част на автомобила.

В обобщение въззивната инстанция законосъобразно е приела, че фактите в обвинителния акт се подкрепят от доказателствата от досъдебното производство, съответно били са налице всички процесуални предпоставки за провеждане на съкратено съдебно следствие по чл. 371, т. 2 НПК.

В този смисъл ВКС не намери да е налице касационното основание по чл. 348, ал. 1, т. 2 НПК.

II. По довода за нарушение на материалния закон

1. В жалбите на защитниците на подсъдимите се оспорва приетото от въззивната инстанция, че и двамата подсъдими са извършили инкриминираното им престъпление при утежнената форма на непредпазливост - самонадеяност.

ВКС намира, че това възражение на защитниците е неоснователно.

Според нормата на чл. 11, ал. 3 НК деянието е непредпазливо, когато деецът е предвиждал настъпването на общественноопасните последици, но е мислил да ги предотврати – т.нар. самонадеяност или съзнавана непредпазливост. Наказателноправната наука е изяснила, че при съзнаваната непредпазливост (самонадеяност) деецът съзнава по принцип общественноопасния характер (абстрактно, а не конкретно) на деянието, предвижда принципната възможност от него да настъпи престъпният резултат, но неправилно смята, че този резултат ще бъде избегнат. Онова обстоятелство, на което деецът разчита, са най-често

неговите собствени възможности (оттук и наименованието „самонадеяност“). Наред с това самонадеяност е налице и когато деецът разчита напълно на други фактори като: самия пострадал, трето лице, някакви обективни закономерности.

При самонадеяността деецът лекомислено се надява, че съзнателно допусканите от него общественоопасни последици няма да настъпят, тъй като е взел мерки за предотвратяването им. Следователно всичко се определя от това дали за дееца е имало достатъчно убедителен субективен фактор, заради който твърдо и същевременно неправилно е смятал, че възможният резултат няма да настъпи. Както се приема в Р.429-88-ВК, „[когато липсват представи относно възможния престъпен резултат (деецът не е предвиждал възникване на опасността), не може да има самонадеяност, а единствено небрежност.

Апелативният съд – Пловдив е обосновал наличието на самонадеяност с поведението на подсъдимия М. Г. в конкретните пътни условия – неправооспособен водач, при усложнена обстановка – тесен и криволичещ път, несъобразена с тези усложнения скорост. При тези факти съдът е приел, че този подсъдим е съзнавал възможното напускане на автомобила на пътното платно и е разчитал само на собствените си сили, за да го избегне.

ВКС счита, че от обективизираното поведение на водача на моторното превозно средство могат да се извлекат признаците на съзнаваната непредпазливост. Именно защото е неправооспособен водач, с липса на опит и способност на преценка на усложняващите пътната обстановка фактори, М. Г. е избрал скорост за движение, която не е отговаряла на конкретните пътни условия – тесен, планински път– 3.55 м обща широчина, с множество завои. При избраното от подсъдимия неправомерно поведение – да управлява моторно превозно средство, без правооспособност и практически опит, се е налагало особено внимание от негова страна при избора на скорост, с която да може да посрещне всяко предвидимо препятствие на пътя, особено за да преодолее острите завои при обективно стесненото пътно платно. Вместо да намали скоростта на движение на автомобила М. Г. я увеличил, достигайки до 58 км/ч, съобразно признаците от него факти в обстоятелствената част на обвинителния акт. Тези обстоятелства водят до еднозначен извод, че в съзнанието на дееца е била формирана абстрактна представа за възможните общественоопасни последици, които мислил да предотврати, разчитайки неоснователно на собствените си възможности. Подсъдимият е съзнавал, че управлява мощен и тежък автомобил; че пътното платно е тясно, и с множество завои; че приближава десен завой с голям радиус; че не притежава право да управлява моторно превозно средство и необходимия опит; че ускорява автомобила при така съзнаваните пътни усложнения; че починалата е без поставен колан. От това следва, че той е имал изградена най-обща представа за възможните последици, свързани с невъзможност да овладее автомобила при наличието на посочените по-горе отрицателни фактори от действителността и настъпване на пътно произшествие с общественоопасен резултат, но въпреки това неоснователно е разчитал на собствените си възможности, за го да избегне.

Самонадеяността на подсъдимия С. Г. е мотивирана от АС – Пловдив с обстоятелството, че предоставяйки ключа от автомобила на неправооспособния си син, той е съзнавал принципната възможност за настъпване на пътно произшествие. Според касационната инстанция в случая също са налице признаците на съзнаваната непредпазливост. Деецът е съзнавал, че предоставя ключа от автомобила на непълнолетния си и неправооспособен син; че автомобилът е мощен – 120 kW/163 к.с. и с широчина 1820 мм, дължина 4430 мм и височина 1865 мм; че участъкът от пътя е тесен и със завои; че в автомобила се вози и непълнолетната М. К.. Всички тези факти, за които деецът имал знание, водят до

извод, че в съзнанието му е имало оформена най-обща представа за възможните общественоопасни последици, но той разчитал, че доколкото и друг път е предоставял управлението на автомобила на сина си (факт, описан в признатите обстоятелства по обвинителния акт), то той ще се справи и ще избегне настъпване на резултата.

2. В жалбата на частните обвинители се развиват съображения против оправдателната част от въззивното решение, в което е прието, че подсъдимият М. Г. не е нарушил правилото за движение по чл. 20, ал. 1 ЗДвП.

Възражението е неоснователно. От фактите по обвинителния акт, подкрепящи се от доказателствата от досъдебното производство, се установява, че причината за настъпилото пътно произшествие и общественоопасния резултат е управлението на автомобила от М. Г. с несъобразена скорост. Загубата на контрол върху управлението на автомобила не е резултат на други фактори, а се дължи на избраната от водача несъобразена скорост.

Според трайната съдебна практика нарушението на чл. 20, ал. 1 ЗДвП – отсъствие на постоянно упражняван контрол върху автомобила, е самостоятелно и може да бъде осъществено само доколкото не е налице нарушение относно режима на скоростта. Такива са случаите на изгубване на контрол върху управлението поради заспиване на водача, отклоняване на вниманието му, разсейване и др. В тези случаи нарушението няма връзка със скоростта, то се изразява в едно недопустимо бездействие на водача поради различни външни и вътрешни фактори. Когато изгубването на контрола върху управлението на автомобила е в резултат на допуснатото нарушение относно режима на скоростта, извършеното нарушение на правилата за движение е по чл. 20, ал. 2, а не по чл. 20, ал. 1 ЗДвП. Поради това законосъобразно въззивната инстанция е приела липса на това нарушение и е изменила съответно първоинстанционния съдебен акт, поради което правилно е приложила материалния закон.

III. По възраженията на защитата на подсъдимите и частните обвинители за явна несправедливост на наказанията на подсъдимите М. Г. и С. Г.

1. По възражението на защитника на подсъдимия М. Г. за явна несправедливост на наложеното наказание.

Касационната инстанция се солидаризира с изводите на ПАС по отношение на индивидуализацията на наказателната отговорност на подсъдимия М. Г.. При проверката на атакуваното въззивно решение ВКС не констатира наличие на релевираното от защитника му основание по чл. 348, ал. 1, т. 3 НПК – явна несправедливост на наложеното наказание. За да упражни правомощието си по чл. 354, ал. 2, т. 1 НПК за изменение на въззивния съдебен акт чрез намаляване на наказанието, касационната инстанция трябва да установи очевидна диспропорция между наложеното от контролирания съд наказание с обществената опасност на деянието и дееца, обусловена от несъответна и неизчерпателна преценка на смекчаващите и отегчаващите отговорността обстоятелства. В разглеждания казус подобен извод не може да бъде направен. Размерът на отмереното от Окръжния съд и потвърдено от ПАС наказание – три години лишаване от свобода, намалено след задължителната редукция по чл. 58а, ал. 1 НК на 2 години – е справедлив и съобразен с относителната тежест на смекчаващите и отегчаващите отговорността обстоятелства. Наказателната отговорност на подсъдимия М. Г. е индивидуализирана при условията на чл. 54, ал. 1 НК и е близо до минималния размер на предвидените в чл. 343, ал. 3, пр. 7, б. „б“, пр. 1, вр. с ал. 1, б. „в“, вр. с чл. 342, ал. 1, пр. 3, вр. с чл. 63, ал. 2, т. 2 НК санкционни рамки, като адекватно е отчетен превес на смекчаващите над отегчаващите отговорността обстоятелства.

Претенцията на жалбоподателя за намаляване на наложеното на дееца наказание е мотивирана със съображения, че апелативната инстанция неправилно е приела наличие на самонадеяност като по-тежката от двете форми на непредпазливостта; че е подценено значението на установеното по делото съпричиняване на резултата от страна на починалата; че са налице условията за определяне на наказанието при условията на чл. 55 НК.

Изтъкнатите от касатора обстоятелства, свързани с установения от апелативния съд принос на починалата към резултата, са съобразени при оценка на смекчаващите отговорността му обстоятелства, наред с чистото му съдебно минало, отличните данни за личността му, искреното му разкаяние и страдание от загубата на любим човек, положените усилия за спасяване на жертвата – л. 103 – 104 от в.н.о.х.д № 2/2024 г. на ПАС. Въззивната инстанция е съобщила правното значение на приноса на жертвата към настъпване на общественоопасния резултат, като е отчела, че и подсъдимият М. Г. е имал реципрочното задължение по чл. 183, ал. 4, т. 7 ЗДвП да не предприема движение, докато пътникът не изпълни своето задължение за поставяне на кола. Законосъобразни са изводите на ПАС и за отсъствието на основанията на чл. 55 НК, доколкото установените смекчаващи отговорността на М. Г. обстоятелства не са изключителни, нито техният брой и естество води до заключението, че и най-лекото предвидено наказание в закона се явява несъразмерно тежко.

Допълнително намаляване на наказанието, без наличие на обуславящи го основания, не би допринесло за осъществяване на нито една от целите на чл. 36 от НК. При индивидуализацията на наказателната отговорност на подсъдимия М. Г. няма как да бъдат игнорирани същественото по тежест отегчаващо обстоятелство, което разкрива фактичката специфика на казуса – проявената самонадеяност, несъобразената скорост от 58 км/ч, с която управлявал автомобила, значително надвишаваща минималната скорост, с което е могъл да преодолее безопасно завоя, както и неизпълнението на неговото задължение да осигури безопасността на починалата. Тези данни на собствено основание завишават както персоналната опасност на подсъдимия М. Г., като водач на моторно превозно средство, така и специфичната обществена опасност на извършеното от него деяние, като не позволяват по-снизходително санкциониране.

При тези съображения ВКС приема, че и след направените уточнения и корекции определеното на подсъдимия М. Г. наказание от две години лишаване от свобода е справедливо, отговаря на установения превес на смекчаващите над отегчаващи отговорността му обстоятелства и пълноценно ще постигне целите на наказанието – да се поправи и превъзпита дееца и да въздейства предупредително и възпитателно спрямо него и останалите членове на обществото.

Основателно е искането на защитника, отправено с касационната жалба за отмяна на допълнително наложената от въззивния съд на подсъдимия пробационна мярка по чл. 67, ал. 3 НК. Апелативният съд не е трябвало да прилага тази мярка, тъй като липсвало надлежно искане за това както във въззивната жалба на частните обвинители, а срещу присъдата на първия съд не е подаден и въззивен протест. Касационната инстанция не приема, че в изричното искане на повереника за отмяна на приложението на чл. 66, ал. 1 НК се съдържа и искане за приложение на чл. 67, ал. 3 НК. От друга страна, определянето на пробационна мярка за срока на изпитателния срок при условно осъждане обективно влошава положението на подсъдимия, защото увеличава наказателната репресия, като вменява на подсъдимия допълнителни задължения, а също и при виновно неизпълнение активира възможността по чл. 43а НК за допълнително влошаване на наказателноправното положение на осъдените. По тези причини и предвид

забраната за *reformatio in reus*, за да се приложи мярката по чл. 67, ал. 3 НК от въззивния съд, е било необходимо съответно искане за това във въззивната жалба на частните обвинители. Поради липсата на изрично искане, за ПАС не е съществувала процесуална възможност за служебно прилагане на мярката в рамките на изпитателния срок.

Изложеното налага изменение на въззивното решение, като се отмени наложената на подсъдимия М. Г. допълнителна мярка по чл. 67, ал. 3 НК. В този смисъл са Решение № 194 от 3.11.2017 г. по н.д. № 538/2017 г. на II н.о. на ВКС и Решение № 265 от 30.04.2024 г. по н.д. № 232/2024 г. на I н.о.

2. По възражението на защитата на подсъдимия С. Г. за явна несправедливост на наложеното му наказание

Настоящият съдебен състав се съгласява с доводите на защитника на подсъдимия С. Г., че при индивидуализацията на наказанието му в съвкупността от отегчаващи обстоятелства е придадено необосновано голямо значение на данните за предходните нарушения на правилата за движение по пътищата.

Видно от съдържанието на атакувания съдебен акт (л. 103 – л. 105 от въззивното дело) въззивният съд поначало е споделил състоятелните аргументи на състава на ОС – Пловдив по отношение на индивидуализацията на отговорността на подсъдимия С. Г.. Освен правилно обособените в мотивите на първоинстанционната присъда като смекчаващи обстоятелства факти във връзка с отличните данни за личността му, липсата на предишни осъждания, високата професионална оценка за труда му, искреното съжаление за тежкия резултат и проявено съчувствие, наличието на принос от страна на жертвата за настъпване на резултата; влошеното му здравословно състояние, ПАС допълнително е привнесъл към съвкупността от смекчаващи обстоятелства и усилията на подсъдимия да реанимира жертвата, както и че лично съобщил на родителите на починалото момиче за инцидента и изразил искреното си съчувствие. Като отегчаващи обстоятелства съдебните инстанции са отчетели недисциплинираността на подсъдимия като водач на моторно превозно средство, изведено от многократното му санкциониране за нарушения на ЗДвП по административен ред, както и проявената самонадеяност и факта, че не за първи път е предоставял управлението на автомобила на непълнолетния си син.

Според ВКС въззивният състав е надценил значението на наложените по отношение на този подсъдим административни санкции за допуснати нарушения на правилата за движение, многобройността на които според съда (л. 104 гръб от въззивното дело) го очертавали като недисциплиниран водач. Многократното санкциониране на подсъдимия по административен ред действително представлява отегчаващо обстоятелство и правилно е отчетено от съдилищата като такова. Неговото значение като фактор, който определя размера на наказанието и начина на неговото изтърпяване обаче се преценява не само формално – единствено с оглед на броя на нарушенията, а следствие на анализ, естеството, сериозността на тези нарушения и степента на обществената им опасност. В случая ПАС не е направил такъв анализ, а това е довело до пресилени изводи за интензивна опасност на подсъдимия като водач на моторно превозно средство. Въззивният съд не е отчетел давността на извършените нарушения, нито е изследвал задълбочено относителната им тежест и значение за безопасността на движението.

Общият брой на включените в справката (л. 72 – л. 74 от том 1 на досъдебното производство) административни наказания е формиран в рамките на значителен период от време – 25 години (от 1996 г. до 2021 г.). За този дълъг период от време подсъдимият е санкциониран с осем наказателни постановления и десет фиша, като от 2009 г. до 2020 г. няма издавани срещи него наказателни

постановление. През 2021 г. е санкциониран за нарушение по чл. 483, ал. 1, т. 1 от Кодекса за застраховането за неключен договор за задължителна застраховка „Гражданска отговорност“. Видно от издадените през 2021 г. фишове, подсъдимият е наказан за извършени нарушения свързани с правилата за паркиране и престой, отново за правилата във връзка със задължителната застраховка „Гражданска отговорност“ и за превишаване на скоростта; през 2020 г. е наказван един път за управление с превишена скорост, а през 2018 г. – три пъти за превишаване на скоростта; през 2015 г. е наказван за нарушаване на правилата за използване на светлините; през 2010 г. е наказван за нарушение, свързано с правилата за предимство на пешеходците, а през 2009 г. – за превишаване на скоростта.

Изложеното обуславя извод, че макар формално многобройни, допуснатите от подсъдимия С. Г. административни нарушения на правилата за движение по относителната си тежест и значение, а и с оглед дългия период от повече от 25 години, не могат да обосноват извод за значителната му опасност като участник в движението и да аргументират определяне на наказанието в завишения от ПАС размер от 5 години лишаване от свобода.

С оглед на тези доводи настоящият съдебен състав намира, че обсъдените по-горе смекчаващи обстоятелства преобладават над установените отегчаващи отговорността факти, поради което наказанието лишаване от свобода на подсъдимия следва да бъде намалено на 4 години лишаване от свобода, което след приложението на чл. 58а, ал. 1 НК да бъде отмерено в размер на 2 години и 8 месеца лишаване от свобода.

По отношение на начина на изтърпяване на наказанието следва да се вземе предвид, че по делото няма данни за особена тежест на деянието, надхвърляща обичайната обществена опасност на престъпленията от този вид. Тежкият общественоопасен резултат – смъртта на починалата – на самостоятелно основание не е достатъчен, за да изключи безусловно възможността за приложение на чл. 6б, ал. 1 НК. В закона изчерпателно са посочени предпоставките за условно осъждане – когато лицето не е осъждано на лишаване от свобода за престъпление от общ характер и наложеното наказание лишаване от свобода е за срок до три години, съдът отлага изпълнението му всякога, когато доказателствата по делото сочат, че за постигане на целите на наказанието и преди всичко да поправяне на осъдения не е наложително ефективно да изтърпи наказанието.

Изложените до тук аргументи дават основание на ВКС да направи извод за необходимост от корекция на атакуваното въззивно решение в частта, с която спрямо подсъдимия С. Г. е определено наказание лишаване от свобода в размер на 3 години и 4 месеца и е постановено неговото ефективно изпълнение. Наличните смекчаващи обстоятелства, техният брой, относителна тежест и значение, преобладават над отегчаващите, което обуславя извод за намаляване на наказанието на 2 години и 8 месеца лишаване от свобода и прилагане на института на условното осъждане, като се отложи изпълнението на наказанието за изпитателен срок от 5 години. Принудителното изолиране на подсъдимия от обществото и семейството му не е необходимо и обществено оправдано, съответно няма да допринесло за неговото поправяне. С определяне на максимален изпитателен срок от пет години ще бъде постигнат необходимият баланс между поправянето и превъзпитанието на подсъдимия и общопревантивната функция на наказанието.

3. По жалбата на повереника на частните обвинители за явна несправедливост на наказанията на подсъдимите

При изложените по горе съображения за справедливостта на наложената на подсъдимия М. Г. санкция за извършеното престъпление, както и предвид

изложените аргументи за смекчаване на наказанието на подсъдимия С. Г., неоснователни се явяват и доводите на касаторите частни обвинители за необходимост от утежняване на отговорността на подсъдимите.

Задълженията на въззивната инстанция по установяване на смекчаващите и отегчаващите отговорността на дейците обстоятелства са изпълнени отговорно, като тези релевантни факти са разкрити изчерпателно, в обем, необходим и достатъчен за правилната индивидуализация на наказанието. Съдържанието на въззивното решение не дава основание да се приеме, че поставените на вниманието на ПАС с въззивната жалба на частните обвинители възражения са били пренебрегнати и не са получили отговор. От залегналите в мотивите на въззивното решение съображения – от л. 103 до л. 106 от въззивното дело е видно, че всички оплаквания на частните обвинители са били мотивирани и внимателно обсъдени. Всъщност залегналите в касационната жалба на частните обвинители доводи изцяло преповтарят получените обстоен отговор с въззивното решение възражения от въззивната жалба. След като в оценъчната процесуална дейност на втората инстанция не са допуснати нарушения, вътрешното ѝ убеждение е правилно формирано и не подлежи на заместване от касационната инстанция.

Не са основателни релевантите от повереника на частните обвинители доводи в подкрепа на тезата за неприложимост на разпоредбата на чл. 66, ал. 1 НК спрямо двамата подсъдими, поради завишената обществена опасност на деянието и дейците. Всички факти, очертаващи конкретната обществена опасност на деянието и на извършителите, са били отчетени от ПАС при индивидуализацията на наказанието на М. Г., а след съобразяване със съответните корекции, посочени от ВКС по-горе, и за наказанието на С. Г.. Видно от мотивите на въззивното решение апелативният съд е отчетел в необходимата степен проявената от подсъдимите самонадеяност, както и конкретно причинения престъпен резултат, поради което искането на повереника в този смисъл е неоснователно.

Неоснователна е тезата на повереника за неприложимостта на института на условното осъждане спрямо подсъдимите поради необходимостта от даване на предимство на генералната над индивидуалната превенция, предвид и зачестилите случаи на престъпления по транспорта с тежки резултати. При осъществяване на цялостната дейност по индивидуализация на наказанието се отчита не само общата обществена опасност на престъпленията от определен вид, а също и специфичната обществена опасност на конкретното деяние и конкретния деец. Надценяването на значението на генералната превенция води до неоправдана репресия спрямо конкретния подсъдим, което е несъвместимо с принципа за справедливост на наказанието. Общопревантивното въздействие на наказанието се осигурява посредством справедливостта му, а не с несъразмерна репресия спрямо подсъдимите. Наказанието за подсъдимия М. Г. е определено при отчитане на значението на всеки един фактор индивидуализиращ обществената опасност на деянието и дееца, като законосъобразно е даден превес на смекчаващите обстоятелства и е приложен института на условното осъждане. При отмерване на наказанието за С. Г. апелативният съд принципно е взел предвид всички обстоятелства очертаващи конкретната обществена опасност на деянието и дееца, като единствено е надценил значението на предишните му административни наказания за нарушения на ЗДвП, поради което наказанието лишаване от свобода следва да бъде намалено с приложение на чл. 66 НК, за което по-горе се изложиха подробни мотиви.

Неоснователно е искането на повереника за увеличаване на наказанието лишаване от право да управлява моторно превозно средство, наложено на подсъдимия С. Г. ВКС споделя изцяло доводите на втората инстанция, че във

въззивната жалба не се съдържа съответно искане за увеличаване на допълнителното наказание, поради което е било недопустимо и изменение на присъдата в този смисъл.

В обобщение ВКС счита, че в рамките на възложената му компетентност и предоставените от закона правомощия следва да измени атакувания акт на Апелативен съд – Пловдив по в.н.о.х.д. № 2/2023г. в частта, в която е бил приложен чл. 67, ал. 3 НК за подсъдимия М. Г., в частта за наказанието на подсъдимия С. Г., като намали лишаването от свобода от три години и четири месеца на две години и осем месеца, съответно отложи неговото изпълнение за изпитателен срок от пет години. В останалата част въззивното решение следва да бъде оставено в сила.

Водим от горното и на основание чл. 354, ал. 2, т. 1 и т. 3 НПК Върховният касационен съд, трето наказателно отделение,

РЕШИ:

ИЗМЕНЯ решение № 35 от 06.03.2024 г., постановено по в.н.о.х.д. № 2/2024 г. по описа на Апелативен съд – Пловдив, Наказателно отделение, 3. наказателен състав в частта относно наказанието, като

НАМАЛЯВА наказанието лишаване от свобода на подсъдимия С. Г. от три години и четири месеца на две години и осем месеца, като на основание чл. 66, ал. 1 НК отлага изпълнението на наказанието за изпитателен срок от пет години.

ОТМЕНЯ приложението в изпитателния срок на подсъдимия М. Г. на пробационната мярка по чл. 42а, ал. 2, т. 2 НК – задължителни периодични срещи с пробационен служител.

ОСТАВЯ В СИЛА въззивното решение в останалата му част.

Решението не подлежи на обжалване и протестиране.

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ЧЛЕНОВЕ: 1. 2.